

UCHWAŁA

Dnia 20 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Barbara Skoczowska

Protokolant starszy inspektor sądowy Anna Rusak

w sprawie **K. Ś.** - sędziego Sądu Rejonowego [...], po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej na posiedzeniu w dniu 20 czerwca 2023 r. zażalenia sędziego K. Ś. z dnia 22 listopada 2022 r. na uchwałę Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...] z dnia 25 października 2022 r., sygn. akt [...], w przedmiocie odmowy uwzględnienia zastrzeżenia

uchwalił:

1. zmienia zaskarżoną uchwałę w ten sposób, że uwzględnia zastrzeżenie K. Ś. - sędziego Sądu Rejonowego [...] i uchyla uwagę Prezesa Sądu Rejonowego [...] z dnia 9 maja 2022 r., zwróconą w trybie art. 37 § 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych – dalej powoływana jako u.s.p.;

2. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

W dniu 9 maja 2022 r. Prezes Sądu Rejonowego [...], na podstawie art. 37 § 4 u.s.p., zwrócił uwagę K. Ś. - sędziemu Sądu Rejonowego [...], na uchybienie w zakresie sprawności postępowania sądowego w sprawie o sygn. akt II Ns [...] polegające na przewlekłości postępowania i zażądał usunięcia skutków uchybienia

poprzez niezwłoczne podjęcie czynności w celu rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy.

W odpowiedzi na powyższą uwagę, sędzia K. Ś. w dniu 17 maja 2022 r. złożył zastrzeżenie, w którym zarzucił brak podstaw merytorycznych do zwrócenia mu uwagi, jak i uchybienia formalne. Wniósł o uchylenie uwagi zwróconej na piśmie przez Prezesa Sądu Rejonowego [...]. W uzasadnieniu zastrzeżenia podniósł, że w piśmie, w którym Prezes Sądu Rejonowego [...] zwraca uwagę, nie zostały wskazane przepisy, które miałyby naruszyć. Według sędziego, w konsekwencji zwrócenie uwagi obarczone jest wadą o charakterze formalnoprawnym. Ponadto sędzia K. Ś. w swym zastrzeżeniu wskazał, że Prezes Sądu Rejonowego [...], uchybił 30-dniowemu terminowi na zwrócenie uwagi na piśmie sędziemu, licząc od dnia powzięcia wiadomości przez prezesa sądu o uchybieniu sędziego. W dalszej części uzasadnienia zastrzeżenia, odniósł się do zarzuconego mu uchybienia w zakresie sprawności postępowania sądowego w sprawie o sygn. akt II Ns [...] oraz wskazał na obszerność swojego referatu i dane statystyczne dotyczące załatwialności spraw.

W piśmie z dnia 23 września 2022 r. K. Ś. - Sądu Rejonowego [...] złożył wnioski dowodowe. Wniósł o:

1. zwrócenie się do Sądu Okręgowego w [...] o wypożyczenie i załączenie akt sprawy o sygn. III S [...],
2. zwrócenie się do Przewodniczącego Wydziału [...] Cywilnego Sądu Rejonowego [...] o nadesłanie danych statystycznych:
 - ile spraw było w referacie sędziego w dniu 3 lutego 2021 r.,
 - ile spraw było w referacie sędziego w dniu 11 maja 2022 r.,
 - ile spraw w referacie sędziego w okresie od 3 lutego 2021 r. do 11 maja 2022 r. zostało zakończonych,
 - ile sędzia we wskazanym okresie napisał uzasadnień,
 - wskazanie sygnatur spraw zakończonych w wymienionym okresie,
 - wskazanie sygnatur spraw, w których sędzia w wymienionym okresie napisał uzasadnienia.

3. zwrócenie się do Sądu Rejonowego [...] o wypożyczenie i załączenie akt spraw, które toczyły się bądź toczą przez wskazanym sądem, których sygnatury zostaną ustalone w wyniku uwzględnienia wniosków dowodowych,
4. zwrócenie się do Sądu Rejonowego [...] o wypożyczenie i załączenie akt sprawy o sygn. II Ns [...],

Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym [...] na posiedzeniu w dniu 27 września 2022 r. uwzględnił wnioski dowodowe zawarte w piśmie sędziego z dnia 23 września 2022 r. w punktach: 1, 2 i 4. Oddalił wniosek dowodowy z punktu 3 wskazanego pisma. W odpowiedzi na powyższe, do akt wpłynęło pismo Prezesa Sądu Rejonowego [...] z dnia 13 października 2022 r. wraz z załącznikami (k.71-85). Ponadto wpłynęły akta Sądu Okręgowego [...] o sygn. III S [...], a także akta z Sądu Rejonowego [...] o sygn. II Ns [...].

Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym [...] uchwałą z dnia 25 października 2022 r., sygn. akt [...], odmówił uwzględnienia zastrzeżenia.

Na powyższą uchwałę zażalenie złożył K. Ś. - sędzia Sądu Rejonowego [...]. W zażaleniu zarzucił, że:

1. Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym [...] orzekł w sprawie, w sytuacji, gdy zachodziła okoliczność wyłączająca postępowanie w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela, o czym stanowi art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k., w związku z art. 439 § 1 pkt. 9 k.p.k. w związku z art. 37 § 4 u.s.p. Okres czasu między wskazaną datą 22 marca 2022 r. a 11 maja 2022 r., kiedy to Prezes Sądu Rejonowego [...] zwrócił uwagę w oparciu o art. 37 § 4 u.s.p., dzieli czas dłuższy niż trzydzieści dni. Tym samym, w dacie skorzystania z instytucji regulowanej normą art. 37 § 4 u.s.p., Prezes Sądu Rejonowego [...] nie był już uprawniony do takiej akcji, nie miał uprawnień w tym względzie.
2. Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym [...] orzekając w sprawie, dopuścił się obrazy przepisu art. 37 § 4 u.s.p., poprzez ocenę, że mógł on mieć zastosowanie, w sytuacji, gdy nie mógł być on zastosowany w realiach omawianego przypadku. Mianowicie, skorzystanie z instytucji zwrócenia uwagi na podstawie art. 37 § 4 u.s.p., łączy się z nakazem nałożonym przez ustawodawcę na prezesa sądu wskazania sędziemu referentowi, jak, w jaki

sposób sędzia, któremu zwrócono uwagę ma usunąć skutki zachowania ocenionego przez prezesa sądu jako uchybienie sprawności postępowania sądowego. Ustawodawca w przepisie art. 37 § 4 u.s.p. użył sformułowania „usunięcia skutków tego uchybienia”. W realiach przedmiotowego przypadku nie sposób „usunąć skutków” stanu ocenionego jako zwłoka w rozpoznaniu sprawy, odnosząca się do okresu wskazywanego przez Prezesa Sądu Rejonowego [...] w piśmie stanowiącym zwrócenie uwagi na podstawie art. 37 § 4 u.s.p.. Jest tak, albowiem ów stan zwłoki już bowiem wystąpił, nie da się go usunąć. Czas ten bowiem miał już miejsce w przeszłości i nie sposób go sanować. Bez względu na czynności podejmowane po wskazywanym przez Prezesa Sądu Rejonowego [...] okresie jako zwłoka w rozpoznaniu sprawy, nie ma możliwości konwalidowania tego stanu, „zatarcia” tego, co ocenione zostało jako beczynność łącząca się z okresami mającymi stanowić źródło zwracanej uwagi. Tym samym jako bezskuteczne musi być ocenione zwrócenie uwagi w trybie art. 37 § 4 u.s.p.

3. Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym [...] orzekając w sprawie, dopuścił się obrazy przepisu art. 37 § 4 u.s.p., poprzez ocenę, że mógł on być zastosowany w sytuacji, gdy nie mógł być on zastosowany w realiach omawianego przypadku. Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym [...] przyjął przy rozstrzyganiu na niekorzyść sędziego, że Prezes Sądu Rejonowego [...] zwracając uwagę w trybie art. 37 § 4 u.s.p., nie uchybił wymogowi wskazania przepisów, które miałby sędzia naruszyć, co miałoby skutkować oceną uchybienia sprawności postępowania. Zwrócenie przez Prezesa Sądu Rejonowego [...] uwagi w trybie art. 37 § 4 u.s.p. było obarczone wadą o charakterze formalnoprawnym. Zwrócenie uwagi w trybie art. 37 § 4 u.s.p. winno zawierać nie tylko sformułowanie „zwrócenia uwagi”, nie tylko wskazanie twierdzeń prezesa sądu co do faktów, które stały za oceną prezesa sądu o dopuszczeniu się uchybień przez sędziego referenta w zakresie sprawności postępowania, ale i oznaczenie norm, które sędzia naruszył, by możliwym było odniesienie się do stawianych zarzutów, by możliwym było poddanie ocenie w sposób merytoryczny zasadność zwrócenia uwagi. Nadto, skorzystanie z instytucji zwrócenia uwagi na

podstawie art. 37 § 4 u.s.p., łączy się z nakazem nałożonym przez ustawodawcę na prezesa sądu wskazania sędziemu referentowi, jak, w jaki sposób sędzia, któremu zwrócono uwagę ma usunąć skutki zachowania ocenionego przez prezesa sądu jako uchybienie sprawności postępowania sądowego.

4. Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym [...] orzekając w sprawie, dopuścił się obrazy przepisu art. 37 § 4 u.s.p., poprzez przyjęcie, że można postawić zarzut winy, który jest koniecznym elementem, bez którego skorzystanie z instytucji zwrócenia sędziemu uwagi przez prezesa sądu w trybie art. 37 § 4 u.s.p. jest nieskuteczne. Przy dokonywaniu tej oceny Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym [...] dopuścił się obrazy przepisów postępowania, co stanowi kolejny zarzut niniejszego zażalenia, która to obraza przepisów postępowania wpływa na błędną ocenę zawinienia sędziego. Mianowicie, ilość pracy, obowiązków, czynności i ich charakter, w sprawach będących w referacie sędziego, w okresie ocenionym, tak przez Prezesa Sądu Rejonowego [...], jak i przez Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym [...] jako okres zwłoki w rozpoznawaniu sprawy o sygn. akt II NS [...] przez Sąd Rejonowy [...], w którego składzie zasiadał sędzia K. Ś., skutkujący oceną naruszenia przez tego sędziego sprawności ww. postępowania w sposób zawiniony, predestynują do oceny, że zarzutu winy sędziemu nie można postawić.
5. Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym [...] orzekając w sprawie, dopuścił się obrazy przepisu art. 170 § 1 pkt 2 i pkt 3 oraz pkt 4 k.p.k., poprzez oddalenie wniosku dowodowego o zwrócenie się do Sądu Rejonowego [...] o wypożyczenie i załączenie przez Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym [...] akt wszystkich spraw, które toczyły się przed Sądem Rejonowym [...], których sygnatury miały zostać ustalone w wyniku uwzględnienia pozostałych wniosków dowodowych wskazanych we wcześniejszych punktach pisma procesowego sędziego z dnia 23 września 2022 r., zawierającego wyłącznie wnioski dowodowe. Oddalenie wyżej wskazanego wniosku dowodowego stanowiło zaś błąd wpływający na prawidłowość oceny zawinienia sędziego w kontekście unormowania z art.

37 § 4 u.s.p., a tym samym stanowiło źródło obrazu przepisu art. 37 § 4 u.s.p., poczynionej przez Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym [...], poprzez przyjęcie, że można postawić sędziemu zarzut winy, który jest koniecznym elementem, bez którego skorzystanie z instytucji zwrócenia sędziemu uwagi przez prezesa sądu w trybie art. 37 § 4 u.s.p. jest nieskuteczne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie K. Ś. - sędziego Sądu Rejonowego [...], zasługuje na uwzględnienie.

W realach sprawy Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym [...] błędnie przyjął, że uwaga z dnia 9 maja 2022 r. Prezesa Sądu Rejonowego [...] została zwrócona SSR K. Ś. z zachowaniem 30 - dniowego terminu do wykonania tej czynności od chwili powzięcia wiadomości o uchybieniu sędziego. Art. 37 § 4 u.s.p. stanowi, że w przypadku stwierdzenia uchybienia w zakresie sprawności postępowania sądowego, prezes sądu **niezwłocznie, jednak** nie później niż w terminie 30 dni od dnia powzięcia wiadomości o uchybieniu, może zwrócić na nie uwagę na piśmie i żądać usunięcia skutków tego uchybienia. Sędzia lub asesor sądowy, którego dotyczy zwrócona uwaga, może w terminie siedmiu dni od dnia zwrócenia uwagi złożyć prezesowi sądu pisemne zastrzeżenie. Takie brzmienie owego przepisu, nakazuje bez żadnych wątpliwości przyjąć, że 30 - dniowy termin do zwrócenia uwagi sędziemu na dostrzeżone przez prezesa sądu uchybienia sędziego w zakresie sprawności postępowania ma charakter terminu stanowczego - prekluzyjnego, co wyłącza uprawnienie do zwrócenia uwagi sędziemu, w trybie art. 37 § 4 u.s.p., po upływie 30 dni od dnia powzięcia przez prezesa wiadomości o uchybieniu (por. A. Górski i inni. Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz. Warszawa 2013, teza 17, s. 147). Określony w tym przepisie termin nie może być przywrócony, a jego niezachowanie powoduje bezskuteczność czynności, stąd określany jest mianem terminu prekluzyjnego, czy stanowczego (por. np. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1996 r., I KZP 34/95, OSNKW 1996, z 3 - 4, poz. 14, czy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 2015 r., II KK 233/15, LEX nr 1941891). Terminy w postępowaniu karnym można podzielić ze względu na rodzaj skutków, jaki wywołuje ich

niezachowanie. Są to: 1) **terminy stanowcze** – terminy których niedochowanie rodzi określone skutki w prawie karnym procesowym; możemy je podzielić na: a) **terminy materialnoprawne** – terminy, na bieg których organy procesowe nie mają wpływu, np. terminy przedawnienia, b) **terminy prekluzyjne** – terminy nieprzywracalne, po ich upływie czynność procesowa nie wywołuje żadnych skutków procesowych, np. termin 1 roku od daty uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego dla uchylenia lub zmiany postanowienia na niekorzyść podejrzanego (art. 328 § 2 k.p.k.), c) **terminy zawite** – terminy przywracalne, po ich upływie czynność procesowa nie wywołuje żadnych skutków procesowych, chyba że zostaną przywrócone; terminy te skierowane są wyłącznie do stron procesowych lub ich przedstawicieli, natomiast nie odnoszą się do organów procesowych (art. 122 k.p.k.); np. termin wniesienia środków zaskarżenia (np. apelacja – 14 dni, art. 445 § 1 k.p.k. i zażalenie – 7 dni, art. 460 k.p.k.) lub inne, które ustawa uznaje za zawite (np. 7-dniowy termin do złożenia wniosku o przywrócenie terminu od daty ustania przeszkody, która uniemożliwiała wykonanie czynności w terminie, art. 126 § 1 k.p.k.), d) **inne terminy stanowcze** – niedające się zakwalifikować do żadnej z pozostałych grup, a których przekroczenie wywołuje skutki procesowe; np. 7-dniowy termin do uzupełnienia braków formalnych pisma procesowego (art. 126 § 1 k.p.k.); 2. **Terminy instrukcyjne** – mające charakter wyłącznie porządkowy, a ich naruszenie nie wywołuje ujemnych skutków procesowych, np. 7- dniowy termin sporządzenia uzasadnienia postanowienia w sprawie zawilej (art. 98 § 2 k.p.k.); (zob. K. Kremens, J. Skorupka (red. nauk.) Przywrócenie terminu, 2016, schemat LEX). W przełożeniu na realia niniejszej sprawy, niezachowanie terminu wskazanego w art. 37 § 4 u.s.p. jako terminu stanowczego, powodowało niemożność zwrócenia przez Prezesa Sądu Rejonowego [...] na piśmie uwagi SSR K. Ś. w omawianym trybie.

Mając na uwadze treść art. 37 § 4 u.s.p. należy też odnieść się do sformułowania „**niezwłocznie**”. Użycie przez ustawodawcę wyrazu „niezwłocznie” może bowiem rodzić wątpliwości co do tego, czy chodzi o termin w znaczeniu okresu, czy momentu (chwili, punktu czasowego), w ciągu którego powinna być dokonana czynność. Nie budzi natomiast wątpliwości, że czynność procesowa ma być wykonana w dającym się określić terminie (por. np. postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2007 r., sygn. akt IV KO 63/07, OSNwSK 2007, poz. 1920). Przykładem mogą być różnice pojawiające się przy analizie znaczenia wyrazu „niezwłocznie” w art. 408 k.p.k. i art. 246 § 2 k.p.k. O ile w pierwszym przepisie użyty wyraz „niezwłocznie” należy, jak się wydaje, traktować w znaczeniu momentu („po wysłuchaniu głosu stron sąd niezwłocznie przystępuje do narady”), o tyle w drugim, nie może ono już określać chwili następującej po zdarzeniu procesowym („zażalenie przekazuje się niezwłocznie sądowi rejonowemu miejsca zatrzymania lub prowadzenia postępowania”). W znaczeniu czasu, jak i w znaczeniu momentu, ustawodawca używa pojęcia „niezwłocznie” np. w artykułach: 203 § 4, 238 § 2, 244 § 4, 252 § 3, 308 § 1, 448 § 1 k.p.k. (w znaczeniu okresu) oraz artykułach: 149 § 1, 238 § 2, 243 § 2, 253 § 1, 375 § 2, 412 k.p.k. (w znaczeniu momentu). Odmierna ich wykładnia obarczona byłaby błędem (por. J. Grajewski, L.K. Paprzycki, M. Płachta, Kodeks postępowania karnego, t. I: Komentarz do art. 1-424, str. 1026). W języku polskim wyraz „niezwłocznie” oznacza bezzwłocznie, od razu, mający nastąpić zaraz, natychmiast bez zwłoki (por. W. Doroszewski, Słownik poprawnej polszczyzny, Warszawa 1973, s. 408; W. Dunaj, Słownik współczesnego języka polskiego, t. I, Warszawa 2000, s. 616). Należy zauważyć, że termin wskazany w art. 37 § 4 u.s.p. precyzuje znaczenie słowa „niezwłocznie” poprzez wskazanie już terminu ścisłego określonego w dniach, a dokładnie określa termin trzydziestu dni, licząc od dnia powzięcia przez prezesa sądu wiadomości o uchybieniu sędziego i tylko w tym czasie prezes sądu może zwrócić sędziemu uwagę na piśmie i żądać usunięcia skutków uchybienia.

Analiza akt niniejszej sprawy, a nadto dołączonych akt o sygn. III S [...] wskazuje, że Prezes Sądu Rejonowego [...] przekroczył wymagany termin trzydziestu dni na zwrócenie uwagi SSR K. Ś. na uchybienie w zakresie sprawności postępowania sądowego w sprawie o sygn. II Ns [...]. Skarga na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki została złożona w dniu 21 marca 2022 r. Tego samego dnia, sprawa zainicjowana skargą została zarejestrowana w repertorium „S” w Sądzie Rejonowym [...] i przekazana do Sądu Okręgowego [...]. Tymczasem dopiero w dniu 21 kwietnia 2022 r. Przewodniczący [...] Sądu Okręgowego [...] wydał zarządzenie o powiadomieniu Prezesa Sądu Rejonowego [...] o toczącym się

postępowaniu w sprawie o sygn. akt II Ns [...] w myśl art. 10 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, na skutek skargi złożonej przez M. J. Powyższe ustalenia dowodzą, że Prezes Sądu Rejonowego [...] miał możliwość powzięcia wiedzy o złożonej skardze już w dniu 21 marca 2022 r., kiedy to wpłynęła do wskazanego Sądu i została zarejestrowana w repertorium. Rację ma w tym względzie Autor zażalenia, że Prezes Sądu Rejonowego [...] już w dniu 21 marca 2022 r., a najpóźniej kolejnego dnia 22 marca 2022 r. miał możliwość dokonania oceny czy K. Ś. - sędzia Sądu Rejonowego [...] dopuścił się uchybień w zakresie sprawności postępowania w sprawie, w której złożono skargę na przewlekłość postępowania. Ubocznie przy tym należy zauważyć, że braki w organizacji pracy sekretariatu [...] Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego [...], nie mogą mieć znaczenia dla sposobu obliczania terminu o jakim mowa w art. 37 § 4 u.s.p. Wystąpienie uchybienia w zakresie sprawności postępowania sądowego, powinno być wiadome prezesowi sądu, w którym sędzia pełni służbę, praktycznie natychmiast, kiedy ono ma miejsce. Szczególnie przy uwzględnieniu dzisiejszych elektronicznych systemów biurowości sądowej i założeniu prawidłowego działania administracji sądowej, która przecież podlega prezesowi danego sądu.

Podsumowując należy stwierdzić, że przekroczenie zatem przez Prezesa Sądu Rejonowego [...], stanowczego – prekluzyjnego terminu z art. 37 § 4 u.s.p, musi skutkować zmianą zaskarżonej uchwały Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym [...] z dnia 25 października 2022 r., sygn. akt [...], poprzez uwzględnienie zastrzeżenia sędziego Sądu Rejonowego [...] K. Ś. i uchylenie uwagi Prezesa Sądu Rejonowego [...] z dnia 9 maja 2022 r., zwróconej w trybie art. 37 § 4 u.s.p.

Kierując się przedstawionymi wyżej motywami Sąd Najwyższy rozstrzygnął jak w części dyspozytywnej uchwały.

[t.n]